

۱ تموز
۱۹۲۶

تورک تاریخ انجمنی

اون آلتنجی سنه
نومرو ۱۶ (۹۳)

مجموعه‌سی

حصیرجی زاده حافظ محمد آغا

صوك زما ندرده يتيشن شاعرلار من مياننده شهرتي اولان عيتابلي حصیرجی زاده حافظ محمد آغانك ترجمه حالي حفيدی سامی افندی قلمه آلمش ومنثور ومنظوم اثرلريله برابر بر مجموعه به درج ايتمشدر .

ورنه سی طرفندن ملنی بکی قیو مولویخانه سنده کاش نافذ پاشا کتبخانه سنه تبرع ایدیلن دیوان محاسبات ریاستندن متقاعد مرحوم زهدی بکک کتابری اراسنده بو مجموعه دن بر نسخه موجوددر . بوازدن حافظ محمد آغانك ترجمه حالي آناغویه نقل اولوندی .

ا صحر نومبر

حصیرجی زاده حافظ محمد آغا عیتاب غاندانندن حصیرجی زاده الحاج عبده آغانك اوغلیدر . ۱۲۱۸ تاویخنده عیتابده تولد ایتمشدر . پدرینی رحم مادرده ایکن غائب ایتدیکی کچی دوت یاشنده بولوندیغی بر صروده والده سندن دخی مهجور اوله رق بویوک برادری الحاج مصطفی آغانك زیر تربیه سنده پرورش یاب اولمشدر . فوق الغایه بر ذکاوته مالک ایدی . استعدادیک ایلک نمونه سنی ، حفظ قرآنی سکر یاشنده اکمال ایتسیله کوسترمشدر . علوم آله بی بلده سی علماسندن تحصیل ایتدکدن صکره حلبده ، شامده امراو ایتدیکی دوت سنلک مدت سیاحتی علوم عالییه تحصیلنه حصر ایتمشدر . بر آوالق - برای تحصیل - ، صروده عزیمت ایتشیدی . آب و هوا سیله امتزاج ایدمه مش اولملی درکه آلتی آی اکلندکدن صکره وطننه عودت ایلدی . اثنای سیاحتنده تحصیل علوم ایله تنویر افکار ایتدیکی زمان - شامده - نشر فیض ایدن مولانا (خالد ضیاء الدین نقشبندی) یه انتساب ایتمشدر (۱) .

عیتابه مواصلتنی متعاقب (۱۲۴۲) بوحوالیده دهشتما اولان (۲) طاعون علتک اثر تخریباتی اولوق اوزره - اولیای امورینک وقوع وفاتنه منی - بر طاقم

(۱) استعدادینی تقدیراً مشارالیه حضرتلرینک (قابلیت دارد) بیورمش اولدیغنی معرض افتخارده یاد ایدردی .

(۲) عیتابده بر کونده بیک وفیات وقوع بولدیغنی متواتردر .

ايتام واراملدن عبارت قالان - عائله سى خصوصاتنك تسويه سى بالطبع كندويه انتقال ايتمبله آرتق وطننده اقامته نيت ايلمشدور .

او ائنالرده - عربستان قطعه سنه مستولى اولان غوائلدن ناشى - مملكتتجه ظهور ايدن بعض احوال فوق العاده سبيله - امر تعيشده - دوچار اولدينى مضايقات ايله اوغراشمقده ايكن برده شدتلى فلج علتته گرفتار اوله ورق افاده واستفاده علميه دن فراغه مجبور اولمشدور .

يدى سنه - متبادياً اسير فراش اولق صورتيله - پنجه اضطرابنده زبون اولدينى علت مذكوره دن تخلص كرييان ايتدكدن صكره كندى عالم حريتنده ياشماق اوزره اتخاذا ايتديكى مسلكى تعقيب ايدهر ك دائمى بر ذوق ايچنده امرار حيات ايتمشدور .

۱۲۷۹ تاريخنده - برائى مصلحت - دوسعاده عزيزمتله بر سنه اقامتن صكره مسقط رأسنه عودت ايلدى .

عودتندن بر آرز صكره - بر كونا سبب ظاهرى به مستند اوليه ورق - عالم عزله چكلمش ، يدى سنه خانه سندن طيشارى چيقمامشدور .

تواريخ مختلفه دفعات ايله حبله و سائر ملحقات ولايته سياحت ايتمشدور . صوك سياحتى ۱۲۹۰ تاريخنده ينه حبله واقع اوله ورق بر سنه امتداد ايلمشدور .

بوندن صكره مملكتندن چيقمادى . تسويه امورىنى ، مخدومى (۱) عهده سنه احاله ايتديكندن (آزاده) تعبيرينه بحق ماصدق صفائى خاطرله پك خوش بر زمان كچيرمكده ايدى . ۱۳۰۴ سنه سى - جمادى الاخره سنك يكرمى ايكنجى كوني مبتلا اولدينى حماى محرقه حضورينه مانع اولدى . سكر كون صكره (ارجى) فرمان جليل ربانيسنه - اجابت ايلدى .

اجل دوردى (حصيرجى زاده) نك طومار عمر ين واه

۱۳۰۴

مصرعى تاريخ وفاتى در .

اوزون بويلو ، اوزونجه صقاللى ، آلانى كنيش ، قاشلىرى صيق ، بورنى براز بويوك ايدى .

انتاری ، جبه اکنسا ایدر باشنه اصنافه مخصوص اولان هند قوشاغی صاراردی . کسوتی کورنلر اصناف طاقندن عادی بر آدم ظن ایدرلر ایدی . فقط ، کندیسینی اوقیافله کورویده صرف ایتدیکی فصاحت و بلاغتی ایشیدنلر ایچون اظهار حیرت ایتمه مک قابل دکلری - مرحومک (آغا) عنوانیله معروف اولسنگ باشلیجه سبی ، عنوانک کسوتنه اولان مناسبتدن ایلری کلش اولمالیدر . - طرز افاده سی کندینه مخصوص بروادیده جریان ایدردی . هر کسک مشربنه ، مسلکته کوره مصاحبت ایتدیکی کیبی مخاطبنک مألوف اولدینی شیوه و تعیرات ایله تکلم ایلردی . مثلاً بر استانبوللی ایله قونوشدینی وقت خارجدن کورنلر کندیسینی ده استانبوللی ظن ایدرلردی . قابا برکویلی ایله لقردی ایتدیکی زمان مطلقا کویلی اولدیغنه حکم ویرولر ایدی . علما ایله مباحثه سنده بر متبحر ، شعر ایله مصاحبتنده مقتدر برشاعر ، اصناف ایله محاوره سنده عادی بر تاجر صورتنده کورنیوردی . محاوراتی ، بالمناصبه نادره کولقدن خالی قالمزدی . خاطر و خیاله کله بن لطیفه لر ایجاد و فقره لر ایراد ایدردی .

حافظه سنی بر جوق ایات ونوادر ادبیه ایله تزین ایتیش و برخیلی وقوعات عیناً مشاهده ایلشدی . مصاحبتندن حقیقه استفاده اولویوردی . عربی وفارسی لسانلریله تکلمی اشناسنده هر ایکی لسانک ده شیوه سنه اتباعاً کوستردیکی سلاست افاده مستمعنی حیران ایدردی . ایران علماسندن برای زیارت حجه عزیمت ایدن برذاتک - حسب الطریق - عینتابه ورودنده واقع اولان محاوره لری اشناسنده آغانک فصاحت بیانه حیران اولان دانشمندک (بو آدم مطلقا یا ایرانلیدر ، یاخود مدت مدیده ایران ده اقامت ایتشدور) دیدیکی مشهوردر .

اقدار علمیمی درجه کمالده اولدینی حالده - بالاده ایراد ایدلیدیکی وجهله - عمرینک اک شوقلی زمانی بر طاقم اضطرابات الیه آراسنده مرور ایتسندن ناشی اخلافی مستفید ایده جک آثار نافعه وجوده کتیرمه میدان بولاماش ، هنکام صباوتنده اشتغاله باشلادینی شعر وانشا ایله اکتفا ایتشدور .

استحصال ایتدیکی فضائل کسبی ، مفظور اولدینی استعداد وهبی به انضمام ایتسیله مکمل بر شاعر اوله رق تمجلی ایلش بو بابده پک عالی بر شهرته ده مالک اولمشدی . انشاد شعر وانشاده کی مهارتندن باشقه اثنای محاورده بالمناصبه ابراز ایدلیدیکی

نكته پردازلق اغتلاى شهرته مدار اوله رق فرق ياشنده ايكن عصرينك مشاهير شعراسى مياننده تعداد اولونوردى . هله درسعاده غزيمتنده پاى تخت سلطنت سنيه وكلا وادباسيله جريان ايدن محاوره و مشاعره سى سايه سنده نائل اولدينى حرمت ، درجه اشتهاينه برقات دها زينت ويرمشر . اكثر اشعارينى ، خصوصيله تاريخلى بالبداهه انشاد ايلردى .

صورت معيشتى ، مصرفنى پدرندن موروث املاك ايرادين تطبيق ايله قانعانه چكتمكدن عبارت ايدى .
عالمك سرور و حزنى يكسان بيليردى . توجه اقباله مفتون اولماديني كى تكدر ادبارده محزون دكلدى .

هيچ بر قيد ايله مقيد اولمازدى . عالم حريته ياشاردى . حضورينى ، منافع شخصيه سى - حتى حوايج ضروريه نك تداركى - يولنه بيله فدا ايتك ايسته مزدى . فقط ابنائى نوعنك مضرتنى داعى بر حال وقوعنده ازاله سى ضمانته صوك درجه قدر سى ايتمكدن كرى طورمازدى . ايسته درسعاده - دفعات ايله - حله اجرا ايتديكى سياحتلى و بويولده چكديكى مشقتلى مملكتلرنجه ظهور ايدن و كندى نفسنه قطعاً نسبت وتعلقى بولونمايان بر طاقم تعدياتك رفقى ضمانته اختيار ايتمشر .
بك متواضعانه حركت ايدردى . هر كسك كوكلنى آلفه والندن كلبكى مرتبه ده سعادت حالى تأمينه چالشيردى . بوجهته عمومك مظهر احترامى اولمىدى .
معين بريرده آرام ايتمزدى . ايستديكى يرده كزوب اكلنمكى معناد ايتمىدى .
بعضاً طلبه درس ويرردى .

شاگردلر كندينى زرده بولور ايسلر درسلىرى اوراده آلملى ايديلر . بركون بويله چارشو و بازارده درس اوقومق مناسبتلر اولديغندن بمثله بر محل مخصوص تعيين ايتمى رجا ايتك ايسته ين شاگردانندن برينه (الحكمة ضاله المؤمن اخذها انما وجدها) حديث شريفيله جواب ويرمشر .

(آغا) عنوانيله اشتهارندن ممنون ايدى . (افندى عنوانيله معروف اولوبده كندندن انتظار ايديلن مسائله اظهار عجزايه محجوب اولمقدين ايسه آغالقه اشتهار ايدهر ك غير مأمول فضيلت ابراز ايتك ، انسان ايچون بويوك بر شرفدر) ديردى .
الغريب عادتى يازدينى شيله اهميت ويرمه مسيدر . مثلاً بر اثر بازار ، بونى كوندره چكى

یره کوندر دکن صکره مسوده سنی مطلقا محو ایدردی . اثنای تبییضنده یاننده
بر قدر شناس بولندی ده بر تقریب صورتی آله بیلدی ایسه آلدی ، یوقسه بردها
کورولمک احتمالی قالمزدی . حین وفاتنده ظهور ایدن بیکلرجه اوراقی آراسنده
کندی آثارندن بر پارچه سینه اولسون تصادف اولونامادی . تأسف اولونورکه آثارینک
بر جوغی - حتی اک دکر لیلری - اوتوده بریده ضایع اولوب کیتمشدر .

شعورینی حیاتنک صوک دقیقه سینه قدر محافظه ایتمش ، مکلف اولدینی فرائض
الهییه کی کمال زهد و اتقا ایله ادادان بر آن کری قالمامشدر . صوک شعری اورتجاندن
یکرمی درت ساعت مقدم عینتاب قائم مقامی رستم بکک وفاتی استخبار ایتمی
اوزرینه سویلیدیکی :

وداع ابتدی دنیا نیجه ارلره

نه دارایه قالیر ، نه رستلره

ییتی در .

بعض فقراتی

عینتابده :

اهندا ایدن بر آدم حقنده معامله شرعیه اجرا اولونان مجلسده آغاده حاضر
ایتمش . ارباب جمعیتدن مهتدی ایچون اعانه طوپلامغه ابتدار اولوندینی صرهده آغاده
ایکی عدد غازی آلتونی ویره رک :

مسلمان اولدی بر کافر

شهید اولدی ایکی غازی

مصرعنی سویلشدر .

حلبده :

مدرس زاده تقی الدین پاشا مرحومک مفتی بولوندینی اثناده حلبه یکی کلمش
اولان فضلادن بر ذات ایله ایلک دفعه کورشد کلرنده ، مشارالیهی :
اکرم الناس تقی وعلیه التفوی

مصرعیه تعریف ایتمشدر .

استانبولده :

درسعادته سبب عزیمتی اول وقت حلب والیسی بولونان عصمت پاشانک عینتابجه

اجرایه قالشدینی بعض مظلومن شکوا ضمنده ایدی . یکی واردینی اشناده کوروشدییکی
ذواته سبب ورودینی :

ان من العصمه ترك الوطن

مصرعيله ايهام ايتديكي كبي مسئولی، پاشانك عزليله اسعاف اولوندقده آرتق
عودت ایده جکني ده مصرعك :

ان من العصمه عزم الوطن

صورتنده ایراد ايله افهام ایتشد .

او تاریخده صدر اعظم بولونان کچه جی زاده فوآد پاشا مرحوم ايله ایلک ملاقاتی
باب عالیده واقع اولمشدر . آغا ، پاشانك حضورینه کیرو کیمرمز :

خاکیابه فرش روایتک ایچون آمادهیم

مقتضای طبعتمدر بن حصیرجی زادهیم

بیتله تعریف نفس ایتسنی متعاقب آراالرنده شویله بر محاوره جریان ایدر :

پاشا - ایشدیکمه کوره استانبوله کلهلی قرق کون قدر اولویورمش . سزکله

خائبانه معارفه مز شویله طورسون، کچه ، حصیر مناسبتیه برده قرابتز اولدینی حالده

ملاقاتمزك بو آنه تأخیری جائزیدر ؟ دوشونکمز باقالم ، قباحکمزك عفو اولنه حق

برجهنی وارمی ؟

آغا - الله عمرلر ویرسون . افندمز کچه پی صودن چیقاردیکمز، قوللری ایسه

آیاقلر آلتنده سورونمکدن حالا قورتیله مادم . بو صفتله مساعدۀ زمانه نائل اولمقسزین

خاکیایکزه یوز سورمکه نصل جسارت ایده بیلیرم .

برکون عالی ، فوآد ، یوسف کامل پاشالرك معیتده وکلا وکوبنه مخصوص

واپور ايله بوغاز ایچندن کچمکده ایکن قارشیدن دودوک چاله رق کلمکده اولان

برشرکت واپورینه بوری ايله اشارت ویرلدیکی صروده آغاده شرکت واپورینه خطاباً :

اوتنه طورسون بری کلسون بوری

آدودوک بو وکلا واپوری

بیتنی ایراد ایتشد .

ینه برکون وکلا واپوریه تنزه ایتدکلری اشناده واپورك آغیر حرکت ایتدیکندن

بحث ایدن برذاته :

حامل اولش نه گرانمایه لری بو واپور
نوله آغیرجه یورورسه بو صولرده معذور

بیته مقابله ایتمشدور .

بیك ایکی یوز یتیش طقوز سنه عجریه سی ربیع الاولنده استانبولده نشر ایدلش
اولان « مجموعه فنون » ك اوچنچی جزسده منیف افندی (پاشا) نك « الغای قوائم
نقدیه » عنوانلی مقاله سندن صوکره [صحیفه ۱۳۲] بوتاریخ مندرج اولماغله آشاغی یه
نقل اولوندی :

« عینتاب خاندان و اصحاب عرفانندن اولوب شو کونلرده لمصلحه درسعاتده
بولان حصیرجی زاده حافظ محمد آغا حضرتلرینك الغای قوائم نقدیه تشکراً و تیناً
بالداهه انشاد ایلدیکی تاریخدر .

حضرت عبدالعزیز خانك خدا
دولت اینسون جهانده دائمه

اصری نسخ ایتدی قوائم نسخه سین
خلفك ایتمشکن عقولن هائمه

صرف همت قیلدی صدراعظمی
باقدی هیچ بونده لوم لائمه

خیر خواهان ایستمز ایقاطنی
بر بیوک فتنه ایدی اولدی نائمه

ملکه تاریخمله تبشیر ایلرم
اورنه لقدن قالدی نام قائمه

۱۲۷۹

درسعاتده ایکن انشاد ایتدیکی الغای قوائم تاریخنه شعرادن بری صاحبه دیمش .
آغاده :

دیمه تاریخیمه صاحبه سنی کس
سنی قورشونه دیزرلر آتس

تنبهنی ایراد ایتمش .

ایکی شاعرك معارضه سندن ذوق چیقارمق املبله اولجه شاعرك سوزینی آغایه
ایصال ایدن ذوات بو کره آغانك بیتنی ده شاعره یتشدیررلر . بر کون تصادف
ایتدکلی بویوک بر مجلسده شاعر بیتك صوڪ خطابندن طولایی دعوی ایدر .
آغاده شویولده مدافعه ده بولونور :

— افندم . بزم بیتی خاکپایکزه نقل ایدنلر تحریف ایدهوک عرض ایتشلر .
ایکنجی مضرعک اصلی :

سنی قورشونه دیزر اهل نفس

صورتنده ایدی . شوخالده دعواکزی محرف بکارله رؤیت ایتکنر لازم کلیر .
عینتابده :

یکی کلن بر ذاته راسمه تهنتی ایفا ایلدیکی صرهدده حاجینک اقباسندن اولوب
اوراده حاضر بولنان صفا . مروه نامنده ایکی جوجنی ایکی طرفه آلهرق :
(ان الصفا والمروة من شعراء فن حجاج الیت . . .) آیت کریمه سنی قرائت
ایلدیکی ائشاده الیه اولای ایکی چوجوغه ، صکره کندی کندی یه ، موخرآده حاجی یه
اشارت ایتشد .

آنطاکیه لی یحیی حقی افندی مرحومک عینتابه کلوب یته آنطاکیه یه
عودت ایتدیکی زمان مومی الیهی تشیع ایدیورمش . مملکتک خارچنده کائن مزاراغه
واردقلری صرهدده یحیی افندی آرتیق کری دوئمه سنی تکلیف ایتش . آغاده
مزاراستانی کوستره رک : بزله (یعموتی) بورایه قدر تشیع ایدهرز (یحیایی) دها
ایلری کوتورملی ز دیمش .

عینتاب نائبی یکچشم عبدالمحسن افندینک تبدیلی استرحانی حاوی مقام جلیل
مشیتبناهی یه تقدیم ایتدیکی عریضه یه جواباً مومی الیهک عزلیله یرینه دیکرینک
تعیین قلندینی مقام مشارالیهادن با امر عالی کندیسنه تبلیغ اولونمش ایدی . امر
عالی مذکورک وصولنده لیدی القرائه یاننده بولونانلره :

دیده کز روشن اوله کور قاضی معزول اولدی

دیمشدر .

حلبده :

بوز قاریقه لرینک کشادن اول یاز موسمنده عینتابدن حلبه قار کوندریلیردی ،
عینتابک قار قویولری ده مزارستان جوارنده در .

حلبلی لردن بری آغایه :

— آغا ، ایشندیکمه کوره قارکیزی مزارلقده باصار ایتشلر . عجیاصحیحی؟ دیه

مضمون فروشلق ایتک ایستر .

آغاده :

— هيچ صورمه اولادم . بو خصوصده ايجه زحمت چكرز . بز قارمزي
 باصدقن ماعدا سزك قاركمزي ده اوراده باصاركوندريز جوابيله مقابله ايدر .

دوسعادته :

بر ذاتك عزيزه، توفيق نامنده ايكي مخدومي برمكتبه دوام ايدرلر مش . بونلردن
 عزيزه جوق وقت توفيق اوده براقه رق مکتبه يالکز کيدر مش . برکون پدرلری بو
 جهندن دولایي عزيزی تکدير ايتديکی صره ده آغا حاضر بولومش . مومي اليهک بو
 حالی ترك ايتسي ايجون نصحيث ايمه سنی آغايه حواله ايتش . آغاده عزيزه بالبداهه
 بيت آتی ايله خطاب ايتش :

يالکز باشنه بيلسه كده طريق علمی
 ينه توفيق رفيق ايله عزيزم ياهو